Military Caring Sciences

Original Article

10.22034/12.3.265

OPEN ACCESS

An Investigation of Common Diseases and Symptoms among Arbaeen Pilgrims Presenting to the Health Service Stations of Mashhad University of Medical Sciences, 2022: A Short Article

Tavakolian. A[1]
* Sabouri. G[2]
Hosseini. F[3]
Hamednia. M[4]
Kabirian Dehkordi. M[5]
Mahmoudi Fathabadi. J[4]
Hosseini. M Z[4]

1- Emergency Medicine Department, Faculty of Medicine, Mashhad University of Medical Science, Mashed, Iran.

*2- Student Research Committee, Faculty of Persian and Complementary Medicine, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran (*Corresponding Author), Email: SabouriG1@mums.ac.ir*

3- Student Research Committee, Faculty of Nursing and Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

4- Clinical Research and Development Center, Deputy of Treatment, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

5- Student Research Committee, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

ABSTRACT

Introduction: While participation in the Arbaeen pilgrimage represents a profound spiritual achievement for attendees, the incidence of various health issues during the walk cannot be disregarded.

Objective: The aim of this study was to investigate the prevalent diseases and complications among Arbaeen pilgrims who sought care at the health service stations operated by Mashhad University of Medical Sciences.

Materials and Methods: This descriptive cross-sectional study was conducted from 10 to 22 September, 2022, on 600 Arbaeen pilgrims visiting the health service stations of Mashhad University of Medical Sciences in Iraq. Participants were selected via convenience sampling. Data were collected using a standardized checklist. Subsequently, 544 fully completed checklists were extracted and entered into SPSS version 23 for analysis using descriptive statistics.

Results: The mean age of the study participants was 41.36 years. Analysis of the data from the 544 checklists revealed that the most prevalent category of disease was respiratory illnesses, accounting for 220 cases (40.4%). The most and least commonly reported complications were cough (219 cases, 40.3%) and epistaxis (0.2%), respectively.

Conclusion: The prevalence of diseases during the Arbaeen pilgrimage is exacerbated by high population density and inadequate adherence to hygiene practices. Consequently, it is imperative to identify strategies for enhancing health standards along the pilgrimage route and for the attendees. Based on these findings, implementing necessary measures to control various diseases, especially respiratory illnesses and their related complications, is recommended to improve the overall sanitary conditions.

Keywords: Arbaeen Walk, Disease, Health, Respiratory Diseases, Symptoms.

Cite this article: Tavakolian A, Sabouri G, Hosseini F, Hamednia M, Kabirian Dehkordi M, Mahmoudi Fathabadi J, Hosseini M Z. An Investigation of Common Diseases and Symptoms among Arbaeen Pilgrims Presenting to the Health Service Stations of Mashhad University of Medical Sciences, 2022: A Short Article. Military Caring Sciences. 2025; 12 (3): 265-271.

Received: 2023/07/19 Received in revised form: 2024/07/22 Accepted: 2024/07/27 Published: 2025/09/30

©The Author(s)

Publisher: Aja University of Medical Sciences

علوم مراقبتی نظامی

مقاله پژوهشی

بررسی بیماری‌ها و علائم شایع در بین زائران اربعین مراجعه کننده به موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال ۱۴۰۱; یک مقاله کوتاه

ایوب توکلیان [۱]
* گلناز صبوری [۲]
فاطمه حسینی [۳]
مهسا حامدنیا [۴]
مریم کبیریان دهکردی [۵]
جواد محمودی فتح آبادی [۴]
مریم زارع حسینی [۴]

۱ -گروه طب اورژانس، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

۲- کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده طب ایرانی و مکمل، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران (*نویسنده مسئول)، آدرس الکترونیک SabouriG1@mums.ac.ir

۳ -کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

۴-مرکز تحقیقات و توسعه بالینی، معاونت درمان، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

۵- کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

چکیده

مقدمه: حضور در راهپیمایی اربعین دستاورد معنوی عظیمی برای افراد شرکت کننده دارد اما نمی‌توان از بروز برخی بیماری‌ها در طول پیاده روی اربعین چشم پوشی کرد.

هدف: هدف از انجام این طرح بررسی بیماری‌ها و علائم شایع در بین زائران اربعین مراجعه کننده به موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد بود.

مواد و روش‌ها: این مطالعه توصیفی – مقطعی از ۱۹ تا ۳۱ شهریور سال ۱۴۰۱ بر روی ۶۰۰ نفر از زائران پیاده‌روی اربعین مراجعه کننده به موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد در کشور عراق انجام گرفت. افراد به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. کلیه اطلاعات توسط چک لیست جمع آوری شد و پس از تکمیل، تعداد ۵۴۴ چک لیست که به طور کامل پاسخ داده شده بود استخراج و جهت تحلیل‌های آماری با استفاده از آمار توصیفی وارد نسخه ۲۳ نرم‌افزار SPSS شدند.

یافته‌ها: میانگین سن شرکت کنندگان در این مطالعه ۴۱/۳۶ سال بود. نتایج داده‌های آماری از ۵۴۴ چک لیست که توسط واحدهای پژوهش پر شده بود، نشان داد که شایع‌ترین بیماری گزارش شده در میان زائران اربعین مربوط به ۲۲۰ مورد (۴۰/۴ درصد) بیماری‌های تنفسی بود. شایع‌ترین و کمترین علائم که بیماران گزارش کرده بودند به ترتیب مربوط به سرفه با ۲۱۹ مورد (۳/۴۰ درصد) و اپیستاکسی (۲/۰ درصد) بود.

نتیجه‌گیری: در پیاده روی اربعین به دلیل تراکم جمعیت و عدم رعایت اصول بهداشتی، شیوع بیماری‌ها افزایش می‌یابد. لذا، بایستی به دنبال راهکارهایی به منظور ارتقای سطح بهداشت مسیر پیاده روی اربعین و زائران حاضر در مسیر بود. با توجه به نتایج تحقیق به منظور بهبود شرایط بهداشتی بهتر است تمهیدات لازم برای کنترل انواع بیماری‌ها بخصوص بیماری‌های تنفسی و علائم مربوط به آن‌ها سنجیده شود.

کلمات کلیدی: بیماری، بیماری‌های تنفسی، پیاده روی اربعین، سلامت، علائم

استناد: توکلیان ایوب، صبوری گلناز، حسینی فاطمه، حامدنیا مهسا، کبیریان دهکردی مریم، محمودی فتح آبادی جواد، زارع حسینی مریم. بررسی بیماری‌ها و علائم شایع در بین زائران اربعین مراجعه کننده به موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال ۱۴۰۱; یک مقاله کوتاه. علوم مراقبتی نظامی. ۱۴۰۴؛ ۱۲(۳): ۲۷۱- ۲۶۵.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۲۸ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۳/۰۵/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۵/۰۶ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۷/۰۸

ناشر: دانشگاه علوم پزشکی آجا

©نویسندگان

CC BY NC

مقدمه

تمدن اسلامی از پیشینه بسیار زیادی در میان تمدن‌های انسانی برخوردار است (۱). در سنت شیعه نیز همانند سایر مذاهب و ادیان مجموعه مناسکی وجود دارد که از احکام و دستورات دینی و نیز رویدادهای خاص دینی برخاسته‌اند (۲). مناسک عاشورایی از جمله مناسک بزرگ و تاثیرگذار در جامعه شیعه است که آمیختگی شدیدی با وجدان جمعی آن‌ها برقرار کرده و جوامع شیعه در طول حیات خود از خلال این آیین، هویت فردی و اجتماعی خویش را قوام بخشیده است (۳). پیاده روی اربعین یک پدیده دینی و اجتماعی در مقیاس جهانی می‌باشد که مختص مسلمانان و شیعیان نمی‌باشد بلکه هر کسی که عاشق حسین و مسیر حق است و به مبانی و چارچوب‌های اعتقادی امام حسین (ع) ایمان دارد در این تجمع میلیونی شرکت می‌کند (۴). از طرفی دیگر کنگره عظیم اربعین به عنوان گردشگری مذهبی عامل بسیار مهمی در توسعه‌ی شهرها محسوب می‌شود، زیرا توان بالایی برای جذب گردشگران دارد و یکی از مهم‌ترین و پر رونق‌ترین گونه‌های گردشگری است که اثرات قابل توجهی را در ابعاد مختلف جوامع بر جای گذاشته است (۵). پیاده روی اربعین حسینی در سال‌های اخیر و به خصوص پس از سقوط حکومت صدام به فرهنگی جدانشدنی از سلوک شیعیان و آزادگان جهان تبدیل شده است (۶). بنا بر آمارهای رسمی سالانه بیش از بیست میلیون زائر، حداقل از ۸۰ کشور جهان در راهپیمایی اربعین شرکت می‌کنند (۷). این پدیده اجتماعی پیامدهای مهم معنوی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بسیاری در پی دارد. اگرچه حضور در راهپیمایی اربعین دستاورد معنوی عظیمی برای افراد شرکت کننده تلقی می‌شود اما صرف نظر از زیبایی‌های معنوی پیاده روی اربعین و تصاویر و قاب‌های ماندگار آنکه برای همه الهام بخش است، نمی‌توان از بروز یا رخداد برخی بیماری‌ها و اختلالات جسمی حتی خفیف و کوتاه مدت چشم پوشی کرد بنابراین مسئله سلامت جسم و روان مردم که عاشقانه پا در این مسیر می‌گذارند نیز مهم و ضروری می‌نماید و بدون شک بخش بهداشت و درمان در این مهم سهیم خواهد بود (۸). همچنین بایستی سلامت جسمی مردم در این مراسم باشکوه نیز تضمین شود تا هر ساله شاهد حضور باشکوه‌تر و شاداب‌تر در عین سلامت جسم و روان مردم در پیاده روی اربعین باشیم (۹). با توجه به موارد ذکر شده برای انجام این کنگره بزرگ جهانی تدابیر متعددی در زمینه‌های مختلف سنجیده می‌شود که یکی از این تدابیر مهم که در سلامت زائران نقش اصلی را بازی می‌کند، تدابیر بهداشتی و درمانی می‌باشد. مواردی مثل ایجاد بیمارستان سیار، درمانگاه سرپایی، کلینیک سیار با امکانات تشخیصی و درمانی و اسکان پزشکان، پرستاران، داروسازان و متخصصین در مناطق مرزی و کشور عراق برای خدمات رسانی به زائران اربعین حسینی (ع) در نظر گرفته می‌شود (۱۰). محمدی اصل و همکاران شایع‌ترین بیماری گزارش شده در میان زائران اربعین سال ۱۳۹۸ را بیماری‌های تنفسی گزارش کردند (۱۰). سلحشور فرد و همکاران نیز اذعان کردند که با وجود شرایط بهداشتی نه چندان مناسب مواد غذایی، شیوع بیماری‌های گوارشی در بین زائران اربعین کم گزارش شده است (۱۱)؛ بنابراین مطالعه محمدی اصل و همکاران صرفاً بر روی شیوع بیماری‌ها تمرکز کرده و عوارض ایجاد شده را مورد بررسی قرار نداده و سلحشور فرد و همکاران نیز فقط بیماری‌های گوارشی و تدابیر لازم جهت کنترل این گونه بیماری‌ها را فراهم کردند. از طرف دیگر تعداد مطالعاتی که در این زمینه طراحی شده بسیار اندک می‌باشد و دامنه بررسی بیماری‌ها نیز محدود می‌باشد. از آنجا که اجرای هرگونه گردهمایی گسترده تبعات خاصی از جمله از نظر بهداشتی دارد، شایسته است هر سال با یک ارزیابی دقیق و همه جانبه، احتمال بروز آسیب‌ها را در سال‌های بعدی به حداقل برسانیم. لذا، این مطالعه با هدف تعیین بیماری‌ها و علائم شایع در بین زائران اربعین مراجعه کننده به موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال ۱۴۰۱ انجام شد.

مواد و روش ها

این مطالعه از نوع توصیفی – مقطعی بود. از ۱۹ تا ۳۱ شهریور سال ۱۴۰۱ تعداد ۵۰۰۰ زائر به موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد مستقر در کشور عراق مراجعه نمودند که از این تعداد ۶۰۰ نفر با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. حجم نمونه با فرض شیوع ۳۴ درصدی بیماری‌های تنفسی (۱) و آلفا ۵ درصد و خطای ۰/۰۵۷ و توان ۸۰ درصد با استفاده از فرمول زیر حداقل ۵۴۲ نفر برآورد شد.

$$n = \frac{p(1-p)(Z_{1-\alpha/2} + Z_{1-\beta})^2}{d^2}$$

معیارهای ورود به مطالعه شامل داشتن سواد خواندن و نوشتن، تمایل به شرکت در مطالعه، صحبت کردن به زبان فارسی، مراجعه کننده به موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد و معیارهای خروج از مطالعه شامل ناقص بودن اطلاعات چک لیست و مخدوش بودن آن بود. هدف از انجام مطالعه برای همه‌ی شرکت کنندگان توضیح داده شد. در این مطالعه، از یک چک لیست دو بخشی به زبان فارسی استفاده شد که بر اساس مطالعات پیشین استخراج شده است. روایی و پایایی این ابزار در پژوهش‌های قبلی مورد ارزیابی و تأیید قرار گرفته است (۲). بخش اول چک‌لیست به جمع‌آوری اطلاعات دموگرافیک شامل سن و جنس اختصاص داشت و بخش دوم شامل اطلاعات بالینی از جمله سابقه بیماری‌های قبلی، بیماری کنونی، شکایت اصلی بیمار و تشخیص نهایی بود. این چک لیست در اختیار پزشکان حاضر در موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد قرار گرفت که اطلاعات مربوط به ۶۰۰ نفر از زائران مراجعه کننده به موکب‌های دانشگاه علوم پزشکی مشهد در کشور عراق ثبت شد و پس از تکمیل، ۵۶ موردی که ناقص تکمیل شده بودند از مطالعه خارج و تعداد ۵۴۴ چک لیست که به طور کامل پاسخ داده شده بود بررسی شد و اطلاعات استخراج شده و تحلیل‌های آماری با استفاده از نسخه ۲۳ نرم افزار SPSS انجام شد. ابتدا با استفاده از آمار توصیفی شامل میانگین برای متغیرهای کمی و فراوانی و درصد فراوانی برای متغیرهای کیفی به توصیف مشخصات دموگرافیک و سایر متغیرهای تحت بررسی بیماران پرداخته شد. این مطالعه در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی مشهد به شماره IR.MUMS.IRH.REC.۱۴۰۱.۰۰۳ به تصویب رسیده است. ملاحظات اخلاقی مطرح شده در بیانیه هلسینکی از جمله اخذ رضایت آگاهانه، توضیح اهداف پژوهش برای خانواده واحدهای پژوهش، رعایت محرمانه بودن اطلاعات اخذ شده از بیماران و رعایت قوانین نشر رعایت شد.

ابزار مورد استفاده در این مطالعه شامل چک لیست دو بخشی است که بخش اول مربوط به اطلاعات دموگرافیک و بخش دوم شامل سابقه بیماری قبلی، بیماری کنونی، شکایت اصلی، داروهای مصرفی، تشخیص فعلی، داروهای تجویزشده در بخش انتهایی چک لیست طراحی گردید. این چک لیست در اختیار زائران مراجعه کننده به موکبهای دانشگاه علوم پزشکی مشهد در کشور عراق قرار گرفت و پس از تکمیل، اطلاعات تعداد ۵۴۴ چک لیست که به طور کامل پاسخ داده شده بود استخراج و جهت تحلیل‌های آماری وارد نسخه ۲۳ نرم افزار SPSS شدند.

یافته ها

در این مطالعه تعداد ۵۴۴ نفر از زائران اربعین مراجعه کننده به موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد در کشور عراق مورد بررسی قرار گرفتند که از این تعداد ۳۵۷ نفر آن‌ها مرد و ۱۸۷ نفر آن‌ها زن بودند. میانگین سن شرکت کنندگان در این مطالعه ۴۱/۳۶ و انحراف معیار ۱۶/۶۲ سال بود. حداکثر سن شرکت کنندگان در این مطالعه ۷۶ سال و حداقل سن ۲ سال بود. نتایج داده‌های آماری از ۵۴۴ پرسشنامه که توسط افراد مورد مطالعه پر شده بود، نشان داد که شایع‌ترین بیماری گزارش شده در میان زائران اربعین ۲۲۰ مورد (۴۰/۴ درصد) بیماری‌های تنفسی و کمترین بیماری گزارش شده ۴ مورد (۰/۷۴ درصد) بیماری‌های قلبی-عروقی بودند (جدول ۱).

جدول ۱- توزیع فراوانی بیماری‌های شایع در بین زائران اربعین مراجعه کننده به موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال ۱۴۰۱

بیماری‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
تنفسی	۲۲۰	۴۰/۴۴
استخوانی-عضلانی	۹۰	۱۶/۵۴
گوارشی	۸۳	۱۵/۲۶
پوست و آلرژی	۷۲	۱۳/۲۴
سیستم عصبی	۲۴	۴/۴۱
عفونی	۱۶	۲/۹۴
دهان و دندان	۱۲	۲/۲۱
قلبی-عروقی	۴	۰/۷۴
سایر	۲۳	۴/۲۲
کل	۵۴۴	۱۰۰/۰

همچنین از بین ۵۴۴ پرسشنامه‌ای که مورد تجزیه و تحلیل‌های آماری قرار گرفت مشخص شد که شایع‌ترین علائم که بیماران گزارش کرده بودند سرفه با ۲۱۹ مورد (۴۰/۲۶ درصد) بود. کمترین علائم گزارش شده نیز اپیستاکسی (۰/۲ درصد) و گوش

درد (۰/۲ درصد) بودند (جدول ۲).

جدول ۲- توزیع فراوانی علائم و علائم شایع در بین زائران اربعین مراجعه کننده به موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال ۱۴۰۱

علائم	فراوانی	درصد فراوانی
سرفه	۲۱۹	۴۰/۲۶
بدن درد	۸۴	۱۵/۴۴
تب و لرز	۵۲	۹/۵۶
تهوع	۳۸	۶/۹۹
شکم درد	۲۹	۵/۳۳
تاول	۲۹	۵/۳۳
سر درد	۲۰	۳/۶۹
دندان درد	۱۳	۲/۳۹
اسهال	۸	۱/۴۷
استفراغ	۸	۱/۴۷
تروما	۸	۱/۴۷
گرمازدگی	۶	۱/۱۰
گلو درد	۶	۱/۱۰
ضعف	۳	۰/۵۵
آفت دهان	۳	۰/۵۵
سوزش ادرار	۲	۰/۳۷
ضایعات پوستی	۱	۰/۱۸
اپیستاکسی	۱	۰/۱۸
گوش درد	۱	۰/۱۸
فشار خون	۳	۰/۵۵
سایر	۱۰	۱/۸۴
کل	۵۴۴	۱۰۰

بحث و نتیجه گیری

اگر چه حضور در راهپیمایی اربعین دستاورد معنوی عظیمی برای افراد شرکت کننده تلقی می‌شود اما نمی‌توان از بروز یا رخداد برخی بیماری‌ها و اختلالات جسمی حتی خفیف و کوتاه مدت چشم پوشی کرد بنابراین مسئله سلامت جسم و روان مردم که عاشقانه پا در این مسیر می‌گذارند نیز مهم و ضروری می‌نماید. مطالعه حاضر، با هدف تعیین بیماری‌ها و علائم شایع در بین زائران اربعین مراجعه کننده به موکب‌های سلامت دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال ۱۴۰۱ انجام شد. نتایج مطالعه نشان داد، شایع‌ترین بیماری گزارش شده در میان زائران اربعین مربوط به بیماری تنفسی (۴۰/۴ درصد) بود و بعد از آن به ترتیب بیماری‌های اسکلتی- عضلانی (۱۶/۵ درصد) و بیماری‌های گوارشی (۱۵/۳ درصد) از اهمیت بالایی برخوردار بودند. همچنین بیشترین شکایت گزارش شده در میان زائران مربوط به سرفه (۴۰/۳ درصد) و کمترین آن مربوط به درد گوش (۰/۲ درصد) و اپیستاکسی (۰/۲ درصد) بود. محمدی و همکاران در مطالعه‌ای تحت عنوان "بیماری‌های شایع در مسیر پیاده روی بزرگ اربعین و ارائه راهکارهای جلوگیری از آن‌ها" دریافتند که شایع‌ترین بیماری‌های گزارش شده در میان زائران اربعین به ترتیب شامل بیماری‌های تنفسی، بیماری‌های گوارشی، بیماری‌های اسکلتی-عضلانی، بیماری‌های پوستی و بیماری‌های قلبی-عروقی بودند (۱۱). نتایج مطالعه محمدی از نظر شیوع بیشتر بیماری‌های تنفسی در میان زائران اربعین با مطالعه ما مطابقت دارد (۱۱). همچنین سلحشور فرد و همکاران نیز نشان دادند که بیماری‌های شایع در میان زائران اربعین به ترتیب شامل بیماری‌های تنفسی، بیماری‌های اسکلتی -عضلانی، بیماری‌های پوستی، بیماری‌های گوارشی و بیماری‌های قلبی-عروقی می‌باشد (۱۲). نتایج مطالعه سلحشور فرد و همکاران از نظر شیوع بیماری‌های تنفسی به عنوان بیشترین بیماری گزارش شده مشابه مطالعه ما می‌باشد (۱۲)، همچنین در مطالعه ما شیوع بیماری‌های پوستی کمتر از بیماری‌های گوارشی می‌باشد در حالی که در مطالعه سلحشور فرد بیماری پوستی نسبت به گوارشی شیوع بیشتری دارد که این خود می‌تواند گواهی بر عدم رعایت بهداشت مواد غذایی و آشامیدنی توسط زائران باشد. در مطالعه‌ای دیگر که توسط سلحشور فرد و همکاران تحت عنوان بررسی میزان آگاهی و عملکرد زائران اربعین حسینی در خصوص پیشگیری از بیماری‌های رایج و اقدامات درمانی در سال ۱۳۹۹ انجام گرفت، مشخص شد که شیوع بیماری‌های گزارش شده توسط زائران اربعین به ترتیب شامل بیماری‌های تنفسی، بیماری‌های گوارشی، بیماری‌های عضلانی -اسکلتی و پوستی بودند (۱۲). نتایج مطالعه سلحشور فرد و همکاران از نظر شیوع بیماری‌های تنفسی به عنوان اولین عامل مشابه مطالعه ما می‌باشد اما از نظر شیوع بیماری‌های گوارشی به عنوان دومین عامل گزارش

شده متفاوت می‌باشد؛ که دلیل شیوع کمتر بیماری‌های اسکلتی-عضلانی در مطالعه سلحشور فرد می‌تواند به علت به کارگیری تجهیزات مناسب جهت پیاده روی اربعین باشد (۱۲). همچنین مطالعه حاضر از نظر تعداد شرکت کنندگان دارای حجم نمونه بیشتری نسبت به مطالعه ذکر شده می‌باشد لذا، نتایج قابلیت تعمیم بیشتری دارد. اگرچه این مطالعه شواهد اولیه ارزشمندی ارائه می‌دهد، ولی محدودیت‌هایی از قبیل حجم نمونه محدود، وابستگی به گزارش‌های بالینی و فقدان ارزیابی کمی شدت بیماری، لزوم تعمق در تعمیم نتایج را خاطرنشان می‌سازند. برای تأیید و بسط این یافته‌ها، انجام مطالعات کوهورت آینده‌نگر با نمونه‌گیری وسیع‌تر توصیه می‌شود. در چنین مطالعاتی، استفاده از پروتکل‌های یکسان و اعتبارسنجی شده برای تشخیص و ادغام شاخص‌های کمی شدت بیماری، بر روایی و قابلیت اطمینان شواهد خواهد افزود. در پایان می‌توان نتیجه‌گیری کرد که در پیاده روی اربعین به دلیل تراکم جمعیت و عدم رعایت اصول بهداشتی، شیوع بیماری‌های تنفسی و سایر بیماری‌ها افزایش می‌یابد. اگرچه که شیوع بیماری‌ها و علائم نسبت به جمعیت کل زائران اربعین کم می‌باشد، اما وجود دارد و باید دلیلی بر بهبود سیاست‌گذاری‌های بهداشتی توسط مسئولین مربوطه شود. لذا، با طرح این موضوع که این بیماری‌ها و علائم گزارش شده در پیاده روی اربعین وجود دارند بایستی به دنبال راهکارهایی به منظور ارتقای سطح بهداشت مسیر پیاده روی اربعین و زائران حاضر در مسیر بود؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود بستری جهت تسهیل و اجرای طرح‌ها و مطالعات پژوهشی معتبرتر فراهم شود تا به نوعی به روشن شدن دقیق مشکلات بهداشتی-درمانی مردم در پیاده روی اربعین بینجامد و منجر به ارائه راهکارهای کاربردی و کارآمد برای ارتقای سطح سلامت و بهداشت زائران اربعین شود. از طرف دیگر بهتر است که تمهیداتی اندیشیده شود که سطح نیاز به درمان به حداقل کاهش یابد و به عبارتی زوّار در صحت و سلامت کامل پیاده روی کنند. همچنین باید به دنبال راهکارهایی بود تا با ارائه امکانات و زیرساخت‌های مورد نیاز و افزایش سطح آگاهی زائران قبل از ورود به کشور عراق از شیوع این بیماری‌ها و علائم کاست و یا آن‌ها را به حداقل مقدار ممکن کاهش داد. با توجه به نتایج مطالعه ما بهتر است تمهیدات مورد نظر در بخش بهداشت و درمان بیشتر به بیماری‌های تنفسی، استخوانی و عضلانی به خصوص در افراد مسن و بیماری‌های گوارشی به خصوص در کودکان اختصاص داده شود.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی می‌باشد که در دانشگاه علوم پزشکی مشهد در تاریخ ۱۴۰۴/۰۷/۲۰ با شماره ۴۰۱۰۹۱۱ مصوب شده است. بدین وسیله از کلیه شرکت کنندگان در پژوهش، اساتید و مسئولین محترم مراکز مورد مطالعه که در به ثمر رسیدن این پژوهش ما را یاری نموده‌اند کمال تشکر و قدردانی را داریم.

تضاد منافع

بدین وسیله کلیه نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ گونه تضاد منافعی در خصوص مطالعه حاضر وجود ندارد.

References

1. Parvish M. Investigating the Capacities of Arbaeen in Establishing Civilization in the Islamic World by Emphasis on the Arbaeen Walk. JSCI. 2019;1(2):30-47.(persian)
2. Mottaghi A MAR. The position of explanation and the role of Arbaeen in promoting the geopolitical prestige of Shiism. QJHG. 1399;12:93-114. (persian)
3. ramezani s. Investigating the Dimensions and Subjective Parts of Collective Participation in Arbaeen Pilgrimage. R & C. 2020;27(57):357-84. (persian)
4. Akvani A. Investigating the effect of Hosseini Arbaeen procession in promoting Hosseini culture and Shia civilization. JSEE. 1399;26(5):131-8. (persian)
5. Faraji Darabkhani M, Moradi H. Analyzing the Role of Arbaeen Religious Tourism in the Sustainable Development of Transit-border Cities (Case Study: Mehran City). (JSURDS). 2021;2(2):1-24. (persian)
6. Mirzazadeh F. Political consequences of Arbaeen walking ritual. A Quarterly for Shi'ite Studies 2018;62(16):51-76.
7. Ghaffari Hashjin Z AM. Arbaeen Pilgrimage as a Social Movement. JPK. 2018;14(27). (persian)
8. Unterrainer H-F, Lewis AJ, Fink A. Religious/spiritual well-being, personality and mental health: A review of results and conceptual issues. JRH. 2014;53:382-92. (persian)
9. Farahani AJ, Zijoud SRH. Research and researchers of hygiene, medicine and health field in the service of Arbaeen walk. JMM. 2019;21(6):547-8. (persian)
10. Homayoon S, Heidari M, Majdabadi FM. A survey of the knowledge and practice of Arbaeen Hosseini pilgrims in 2019

regarding the prevention of common diseases and treatment measures. The 13th conference of new medical sciences of the country. 2020. (persian)

11. Mohammadi Asl B, Sh A. Common diseases in the Great Arbaeen walking route and providing solutions to prevent them (case study: Marz Chazabah). The twelfth conference of new health sciences of the country1398. (persian)

12. Salahshour Frd H, Heidari M, Mahmoodi Majdabadi F. Investigating the level of awareness and performance of Arbaeen Hosseini pilgrims in 2018 regarding the prevention of common diseases and treatment measures. The 13th student conference of new health sciences of the country2020. (persian)